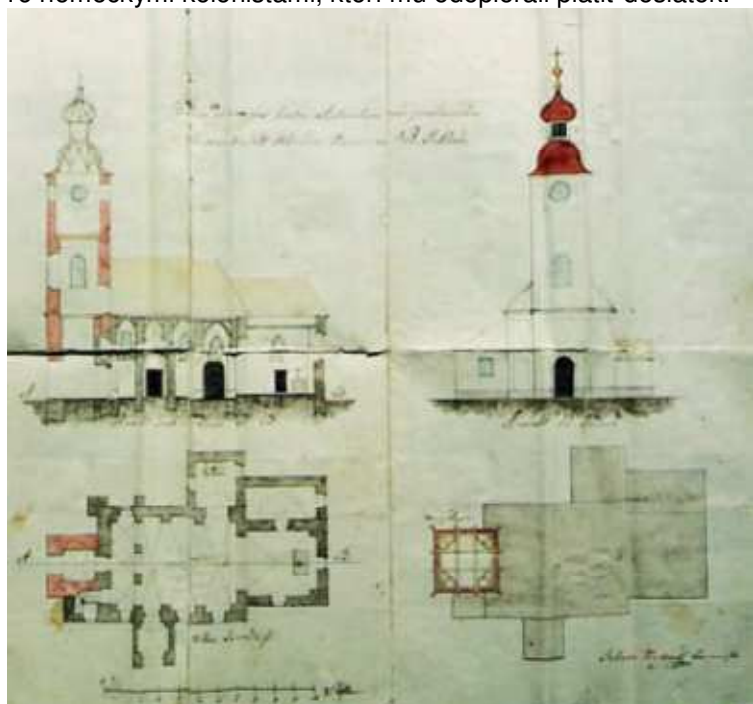

Kostol, fara, cintoríny – Nová Ľubovňa (z Monografie obce Nová Ľubovňa)

Ako sme na to už vyššie poukázali, kostol vznikol začiatkom 14. storočia krátko po založení obce. V roku 1568 sa stal spolu s obcou evanjelickým a v roku 1615 bol vrátený katolíkom. Hovorili sme už o jeho rozšírení v rokoch 1635 – 1641, kedy bol spolu s 3 novými barokovými oltármi konsekrovaný. Neskôr ho rozšíril ešte Heraklius Lubomirski a bočnú kaplnku pribudoval začiatkom 18. storočia Andrej Moskovski (možno to bol jeden z farárov Ján alebo Juraj Moszkowski). V roku 1787 bol z Krakovskej diecézy opäť pripojený k Spišskému biskupstvu. Zdá sa, že oltár Panny Márie Karmelskej bol postavený v roku 1743, pretože vtedy dostal odpustky. Pri kanonickej vizitácii v roku 1792 bol kostol vo veľmi zlom stave. Už vtedy požiadal farár patróna – Uhorskú komoru – o peniaze na stavbu nového kostola a zaslal jej aj plán výstavby. Opravovaný bol však až v roku 1823. Pri vizitácii v roku 1792 bola v zlom stave aj úzka a vlhká sakristia. Kostol mal 5 oltárov: **hlavný sv. Jána Evanjelistu**, bočné Panny Márie Karmelskej, Nanebovzatia Panny Márie, Sedembolestnej Panny Márie v bočnej kaplnke a sv. Mikuláša. Organ mal 7 mutácií. Krstiteľnica bola stará kamenná. Pri farnosti bolo Bratstvo Karmelskej Panny Márie. V chotári obce boli 2 kaplnky: južne od obce murovaná Panny Márie, severne drevená sv. Jána Nepomuckého. Kaplnka bola aj v kúpeľoch. Obec mala 3 cintoríny. Jeden okolo kostola, ktorý sa už nepoužíval, druhý tzv. mokrý cintorín akiste niekde pri potoku, pretože hroby zaplavovala voda. Pochovaní na ňom boli švábski kolonisti, medzi ktorými boli aj evanjelici. Tretí veľký cintorín bol nový, ďalej za obcou a kostolom. Založený bol v dôsledku nariadenia Jozefa II. v roku 1788 a posvätil ho miestny farár. Vtedy ešte murovaná ohrada nebola hotová. Rozšírený bol v rokoch 1802 a 1826. V kostolnej kaplnke bola krypta. Farárom bol Stanislav Jozef Stronczinski, ktorý stredné školy vychodil v Košiciach, Prešove, Miškovci a Sabinove, filozofiu študoval v Košiciach a teológiu v Krakove. Hovoril po slovensky a po poľsky. V Novej Ľubovni bol už 29 rokov, z toho 14 kaplánom a 15. rok farárom. Fara bola malá, vlhká, v zlom stave. Vo dvore boli hospodárske budovy, stodola postavená v roku 1791 a dva drevené domky želiarov. Učiteľ vyučoval po slovensky, po poľsky a po nemecky. Veriacich mala farnosť 1470 vrátane rímskokatolíkov z Jakubian. Vizitácia chváli ľud, že je zbožný, navštevuje bohoslužby, chodí k spovedi. Len s mládežou si nevedel dať rady farár ani richtár. Bola hlučná, rada mala v noci muziku, spievala, tancovala, robila výtržnosti. Aj samotní richtári sa na ňu viackrát sťažovali. Príčinu videli v mnohých krčmách v obci a na okolí. Farár mal problémy len so 16 nemeckými kolonistami, ktorí mu odopierali platiť desiatok.

Plán na stavbu veže z roku 1857. Repro I. Chalupický

Medzitým bol stav kostola taký zlý, že v roku 1820 na jeho zlý stav musel spišský biskup Ján Ladislav Pyrker upozorniť Provinciu XVI spišských miest. Šlo najmä o zlú strechu, kvôli ktorej kostol museli zatvoriť a bohoslužby sa konali mimo neho. Miesto postavenia nového kostola bol kostol v roku 1823 z prostriedkov Uhorskej komory opravený. Napriek tomu sa však nevyriešila skutočnosť, že pre veľký počet veriacich už nestačil. V roku 1804 postavil erár aj novú murovanú faru so 4 izbami a s filagóriou. Opravené boli aj hospodárske budovy. Na území fary stále boli dva drevené domky a tri domky farských želiarov.

Posviacka zvonov v roku 1925. Archív M. Jendrichovskej

V roku 1781 bola postavená aj murovaná škola. Tie veci konštatovala kanonická vizitácia spišského biskupa Jozefa Bélika z roku 1832. Počet oltárov v kostole ostal po starom. Zdá sa, že oltáre sv. Mikuláša a Nanebovzatia Panny Márie boli ešte staré gotické, pretože v skrini mali sochy. Ostatné mali už maľované barokové obrazy. Pribudla aj nová drevená krstiteľnica s medenou vložkou a zdá sa, že pri oprave kostola bola postavená aj nová kazateľnica. Kostol mal vo veži 3 väčšie a jeden menší zvon. Z väčších jeden bol stredoveký, možno ešte zo 14. storočia, druhý z roku 1599. Zvon Urban pribudol až v roku 1844. Cintorín bol už len jeden, mimo obce. V roku 1825 sa zmenil svetský patrón kostola. Stala sa ním rodina Probstnerovcov. Farárom bol v roku 1832 známy spišský kňaz Ján Barvulský, učiteľom Michal Adamovič. K fare patrilo 1127 veriacich z obce a 217 z Jakubian. Ľud bol vychválený pre svoju zbožnosť, včítane mládeže. V roku 1838 sa stal farárom v Novej Ľubovni Jozef Berzák, človek, ktorý sa vyznamenal svojou aktivitou, najmä počas cholery v roku 1831, keď mimoriadne pomáhal ošetrovať nemocných v Hniezdnom, kde bol vtedy kaplánom. Neskôr sa stal dekanom, v roku 1861 kanonikom, po odchode z Novej Ľubovne v roku 1862 rektorom kňazského seminára v Spišskej Kapitule. Všimol si katastrofálny stav kostolnej veže, ktorá ohrozovala celý kostol. V roku 1856 dal vyhotoviť staviteľovi z Hniezdneho Jánovi Kutserovi plán kostola s vyznačením veže, ktorá sa mala ku kostolu pribudovať. Začal zháňať na stavbu veže peniaze. Zemepáni Július a Artúr Probstner odopreli podieľať sa na výdavkoch, hoci to bolo ich povinnosťou ako svetských patrónov. Nakoniec prispeli nejakým železom a drevom. Rozpočet bol na vyše 1602 zlatých. Komisia sa zišla dňa 27. apríla 1859 a rozhodla, že stará veža sa musí zbúrať. Novú vežu s cibulovitým zakončením, postavenú na základoch starej, dostal kostol v roku 1860. Z ostatných udalostí je možno zaujímavá krádež kalicha zo svätostánku kostola dňa 27. februára 1882. Čo sa týka farárov, počas poľského zálohu boli farármi Novej Ľubovne väčšinou Poliaci. Často to boli krakovskí alebo lublinskí kanonici, ktorí sa niekedy vo farnosti ani nezdržovali a ich práce vykonávali kapláni. Napr. v roku 1775 poukázal dlhoročný kaplán Jozef Stanislav Strocinski na to, že farár Bartolomej Jasiewski v súvislosti s nepokojmi v Poľsku opustil farnosť a preto požiadal, aby za farára bol vymenovaný on. Stalo sa to v októbri 1777. Preto v zozname farárov uvádzame aj niektorých kaplánov.

Hlavný oltár v kostole Sv. Jána Evanjelistu. Archív Jána Konkola

Rímskokatolícky farský úrad. Foto Pavol Sás

V roku 1922 pokojný život obyvateľov obce rozvlnila cirkevná otázka. Rozhodnutím Biskupského úradu v Spišskej Kapitule bol novoľubovniansky farár František Purtz v máji 1921 preložený na farský úrad v Starej Ľubovni. Na jeho miesto za farára v Novej Ľubovni spišský biskup ustanovil Jozefa Kubičára, ktorý pôsobil v Novej Ľubovni do apríla 1922. Po odchode Jozefa Kubičára rozhodnutím spišského biskupstva bol na farský úrad v Novej Ľubovni ustanovený farár Fischer. Obyvatelia Novej Ľubovne s jeho ustanovením nesúhlasili. Vplyvní predstavitelia obce rozhodli sa vyslať na Biskupský úrad v Spišskej Kapitule deputáciu, ktorá mala požiadať biskupa o ustanovenie nového mladšieho farára, ktorý by mohol v obci pôsobiť viac rokov. Spišský biskup ich však neprijal. Delegácia, sklamaná neprijatím, po návrate zo Spišskej Kapituly zorganizovala obsadenie fary a jej stráženie. Faru aj kostol uzamkli. Keď biskupom ustanovený farár Fischer prišiel na gazdovských vozoch s majetkom do Novej Ľubovne v nedeľu (stanovenú biskupom), pred farou ho už čakali občania ozbrojení cepami, sekerami, bakaľami a donútili ho z Novej Ľubovne odísť. Rozhodnutie spišského biskupa nezmenila ani intervencia niekdajšieho farára v Novej Ľubovni Františka Purtza. V tejto napätej situácii spišský biskup pozval na rokovanie farára Františka Purtza a deputáciu cirkevnej rady obce. Rokovanie skončilo neúspešne. Po tomto neúspešnom rokovaní spišský biskup zakázal v Novej Ľubovni konať bohoslužby. Až do mája 1923, keď bol za farára v Novej Ľubovni vymenovaný kolačkovský farár Ján Čech, ktorý pôsobil v obci do júna 1925, bola Nová Ľubovňa bez farára. Po dvojročnom pôsobení Jána Čecha farský úrad od júna do 12. októbra 1925 administroval Michal Sztanko, farár z Chmeľnice. 13. októbra 1926 farský úrad zaujal František Irányi. V obci pôsobil do roku 1932, keď bol Biskupským úradom v Spišskej Kapitule preložený do Lomničky a za dočasného administrátora bol poverený farár František Chrašč z Kolačkova.

Ešte v čase Rakúsko-uhorskej monarchie, 15. apríla 1858, bol v obci založený Spolok Sedembolestnej P. Márie a v roku 1893 Spolok sv. Ruženca, ktorý po utvorení československého štátu pokračoval vo svojej činnosti a v roku 1943 mal 350 členov. V obci ďalej pôsobil Katolícky kruh, Odbočka ústrednej karity (charity), ktorá bola charitatívnym spolkom rímskokatolíckej cirkvi (jej stanovky boli schválené 30.6.1928), Združenie katolíckej mládeže, ktorého stanovky boli schválené 12.3.1937.

Betlehem v kostole

Dopĺňame mimo Monografie:

Dobudovanie bočných lodí kostola – r. 1987

Oprava múrového oplotenia kostola – odovzdané dielo 01.11.2015

Hlavný oltár nášho kostola – Sv. Jána Evanjelistu